

Største sjøfugl-koloni på Norskekysten

Med sine ca. 600 000 hekkende par lunder er Røstøygruppen den største sjøfuglkolonien på Norskekysten.

Da overvåkingen startet i 1979 var denne bestanden mer enn dobbelt så stor. Den kraftigste tilbakegangen inntraff på 1980-tallet og var en følge av sviktende ungeproduksjon. Problemerkene begynte da stammen av norsk vårgytende sild brøt sammen på slutten av 1960-tallet etter et betydelig overfiske.

Sild avgjør overlevelse

Siden de hekkebiologiske undersøkelserne startet i 1964, har lundeungenes vekst og overlevelse på Røst i vesentlig grad har vært bestemt av tilgangen på årsyngel av sild. Enkelte ganger hadde havsil av bedre kvalitet betydning for utfallet, mens innslaget av torskefiske er i ungenes diett gikk tilbake og aldri kunne forklare en god hekkesuksess.

I de 19 årene gytestammen av sild var ekstremt liten (1969-87), var det bare i tre sesonger at lundenes hekking var vellykket, det vil si at de fleste ungene overlevde reirtiden. Det var også en klar sammenheng mellom ungenes svært variable kondisjon idet de forlot reiret og deres senere overlevelse.

Unormal dødelighet på 80-tallet

Resultatene indikerte at bestanden i stor grad var selvregulert; bestandsutviklingen reflekterte Røstlundenes egen reproduksjon og overlevelse. Dødeligheten blant hekkende fugler i 1990-94 ble beregnet til 6,2 prosent pr. år, tilsvarende omlag halvparten av den årlige bestandsreduksjonen i 1983-87, da egenrekruttering manglet fullstendig. Dette antyder en unormalt høy voksendødelighet på 1980-tallet, noe som kan ha vært en følge av ekstremt dårlig næringstilgang og økende gjennomsnittsalder for hekkende fugler.

Samspeillet mellom sild og lunde:

Sildas nøkkelrolle gir spesielle perspektiver

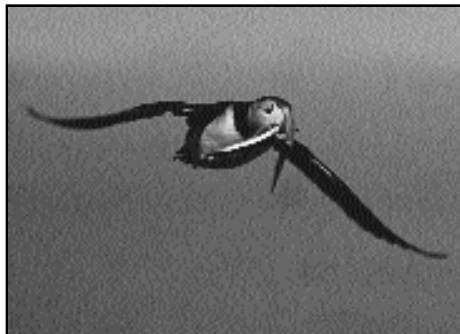
Sildas nøkkelrolle i Norskehavet og Barentshavet gir spesielle perspektiver når vi vil studere de gjensidige påvirkningene mellom sild og lunde, og den øker verdien av å bruke løpende kunnskap om lundenes næringsøkologi som miljøindikator.

I den pelagiske delen av den norske kystsonen er sild og lunder fullstendig dominerende både i antall og biomasse på hver sitt trofiske nivå, og deres økologiske roller er derfor betydelige. Dette understrekes særlig av norsk vårgytende silds betydning for balansen i det viktigste samspeillet mellom kommersielle fiskebestander i Barentshavet: torsk, sild og lodde.

Foruten de økonomiske interessene som er knyttet til denne balansen, vil valget av forvaltningsstrategier og høsting av disse fiskeriressursene ha betydelige konsekvenser for det biologiske mangfoldet vi kan forvente i våre kyst- og havområder. Både sild og lunder er viktige transportører av energi mellom ulike økosystemer, og kunnskapen om bestandene og samspeillet mellom dem har betydelig overføringsverdi.

Gode indikatorer for hverandre

Det finnes også iøynefallende likhetstrekk med hensyn til livshistorier og reproduktive strategier hos sild og lunde, og ikke minst har artene vist seg å være gode indikatorer for hverandre. En samordnet overvåking av både reproduksjon og populasjonsdynamikk for en fiskeriressurs og en toppredator gir dessuten kunnskap som kan bedre vår evne til å skille fra hverandre effekter av menneskeskapte og naturlige endringer i systemet. Variasjonen som

Gjennom sin næringsøkologiske rolle i det marine miljøet har lunden egen-skaper som går langt ut over artens egenverdi. Den er en velegnet indikator for tilstanden i viktige deler av dette miljøet. Foto: TYCHO ANKER-NILSSEN

er avdekket i dette systemet vil være nøkkelen til å finne svar på slike spørsmål.

Silda er utvilsomt en helt sentral næringsressurs for norsk sjøfugl; dessuten kan sjøfuglenes predasjon, særlig representert ved lundene, ha en viss betydning for sildas egen rekruttering.

Hva skjer når balansen endres?

Lundens næringsvalg og reproduksjon har altså vist seg å være robuste tilstandsindikatorer for den pelagiske delen av kystøkosystemet, og tilfredsstillende en rekke av de kravene vi stiller til gode miljøindikatorer, både med hensyn til følsomhet, overføringsverdi, responstid og kost-nytte-betraktninger. En sentral utfordring fremover er å vise om denne indikatorfunksjonen opprettholdes når balansen i systemet endres, for eksempel ved at gytestammen av sild øker som forventet, ved at gyteområdene forskyver seg nordover (slik det er tendenser til), ved at alternative bytedyr kommer inn i større utstrekning, og/eller ved at havklimaet endres.

